

Årsrapport

2011

ARENDALE KOMMUNALE
PENSJONSKASSE

Årsberetning – regnskap

2011

Arendal kommunale pensjonskasse

INNHOOLD

Hovedtall	4
Styrets beretning	5
Resultatregnskap	12
Kontantstrømsanalyse	16
Noter til regnskapet	17
Revisjonsberetning.....	32
Aktuarberetning	34

Hovedtall

Nøkkeltall (1000 kr)	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Premieinntekter	184 684	140 098	143 415	194 275	142 980	87 599
Finansinntekter netto	5 209	133 364	115 232	-16 028	95 570	65 720
Pensjonsutbetalinger netto	58 868	51 279	47 094	41 327	34 204	30 517
Driftskostnader	6 816	5 535	4 770	4 494	4 515	4 054
Finansresultat før avsetninger	89 683	96 744	47 006	35 132	70 385	64 716
Forvaltningskapital	1 786 831	1 662 887	1 409 322	1 253 649	1 056 490	1 001 925
Premiereserve	1 340 302	1 197 631	1 090 065	1 007 000	856 449	730 317
Premiefond	116 263	99 500	64 824	98 086	53 000	89 105
Tilleggsavsetninger	22 928	25 000	15 000			
Kursreguleringsfond	57 892	92 032	38 329	0	52 731	106 838
Egenkapital	206 287	201 922	162 573	146 209	87 000	72 701
Sikkerhetsfond					4 899	1 000
Risikoutjevningfond	3 629	3 629	3 629	4 899		

Forholdstall

Driftskostnader i % av:

Premieinntekter	3,69%	3,95%	3,33	2,31	3,15	4,63
Forvaltningskapital	0,38%	0,33%	0,34	0,36	0,43	0,40

Bokført avkastning	5,03%	4,93%	6,04%	3,31%	10,60%	7,87%
Verdijustert avkastning	2,80%	9,30%	13,05%	-4,62%	4,16%	6,56%

Egenkapitaldekning	15,22%	16,84%	18,17%	20,19%	12,58%	11,59%
Dekningsgrad	95,20%	92,77%	88,24%	89,10%	84,44%	87,65%

Medlemsbestand

Aktive	2 513	2 310	2 204	2 153	2 148	1 810
Oppsatte rettigheter	3 392	3 336	3 216	3 011	2 714	2 689
Alderspensjonister/AFP	588	609	567	504	480	458
Uførepensjonister	583	590	586	559	527	512
Ektefellepensjonister	105	103	108	107	105	109
Barnpensjonister	8	8	9	9	6	10
Sum medlemmer i alt	7 189	6 956	6 690	6 343	5 983	5 588

Styrets beretning

Arendal kommunale pensjonskasse ble opprettet 1. juli 1916 av Arendal kommune. Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte i henhold til pensjonskassens vedtekter, samt å yte god service til medlemmer, pensjonister og arbeidsgivere.

Pensjonskassens kontorer er lokalisert i det gamle rådhuset, Rådhusgaten 10.

Pensjonskassen er underlagt de samme lover og forskrifter som gjelder for finans- og forsikringsbransjen og er under tilsyn av Finanstilsynet.

Regnskapet føres i henhold til forskrift for årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper (FOR 1998-12-16 nr 1241).

Pensjonskassen registrerer pensjoner på eget lønnsbrukernummer i IBM, mens kommunes lønnsavdeling forestår utbetalingene. Lønnsdata overveltes automatisk fra lønssystemet til medlemsregisteret i Bluegardens Pensjon (pensjonskassens dataprogram).

Organisasjon og ledelse

Alle funksjoner i pensjonskassen er skilt fra kommunens øvrige virksomhet. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens, og pensjonskassen hefter ikke for kommunens forpliktelse.

Styret

Pensjonskassen er en egen juridisk enhet med pensjonskassens styre som høyeste besluttede organ.

Styret har arbeidsgiveransvaret for de ansatte i pensjonskassens administrasjon.

Styret velges for samme periode som bystyret, og består av 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. 2 medlemmer oppnevnes av arbeidstakernes organisasjoner blant innskuddspliktige medlemmer i pensjonskassen og pensjonistene. I hht vedtektenes § 3-1, som ble gjort gjeldende fra 1.1.2008, skal bystyret oppnevne 3 medlemmer med personlige varamedlemmer til pensjonskassens styre, hvorav 1 medlem med varamedlem ikke skal ha tilknytning til pensjonskassen eller arbeidsgiver, foretak, forening eller annen institusjon med pensjonsordning i pensjonskassen.

Følgende medlemmer og personlige varamedlemmer er valgt inn i styret for Arendal kommunale pensjonskasse for perioden 1. januar 2008 – 31. oktober 2011:

Oppnevnt av Bystyret:

Styremedlemmer

Nils Johannes Nilsen (Ap)

Anders Kylland (Frp)

Astrid S.Thomassen (uavhengig)

Personlige varamedlemmer:

Arild Borg (Ap)

Ingrid D. Skårmo (Frp)

Jan Willy Jensen (uavhengig)

Oppnevnt av arbeidstakernes organisasjoner:

Anne Lise Kirkedam (Delta)

Trygve K. Hanssen (FF)

Lise Engesæth (UF)

Asbjørn Ribe (FF)

For perioden 1. november 2011 – 31. oktober 2015 er følgende nytt styre valgt:

Oppnevnt av Bystyret:

Styremedlemmer

Anders Kylland (Frp)
Nils Johannes Nilsen (Ap)
Anne-Marie Beyer Larsen (uavhengig)

Personlige varamedlemmer:

Gunn Kåss (Frp)
Karl Mork (Ap)
Jan Willy Jensen (uavhengig)

Oppnevnt av arbeidstakernes organisasjoner:

Trygve K. Hanssen (FF)
Anne Lise Kirkedam (Delta)

Astri Johansson (FF)
Øystein Neegaard (UF)

Styret består av 3 menn og 2 kvinner. Likestillingsloven er oppfylt ved at 40% av styremedlemmene er kvinner.

Pensjonskassens styre har valgt Anders Kylland til styrets leder og Trygve K. Hanssen til nestleder.

Det har i 2011 vært avholdt 8 styremøter.

Agder-Team Revisjon AS og aktuar Pål Lillevold møter samtidig på minst 2 styremøter pr. år. Kommunerevisor møter fast i styremøtene.

Pensjonskassen er omfattet av avtale om overføring av pensjonsrettigheter mellom offentlige pensjonsordninger. Arbeidstakere som har vært innmeldt i flere offentlige pensjonsordninger vil, etter avtalen, få pensjon som om de hele tiden hadde vært medlem av en og samme pensjonsordning.

Pensjonskassen er medlem av interesseorganisasjonen Pensjonskasseforeningen NPF som organiserer kommunale/fylkeskommunale/private selvstendige pensjonskasser. NPF er høringsinstans for endringsforslag innen finans og pensjon som berører tjenestepensjonsordningene, og tilbyr kurs, samlinger og veiledning overfor sine medlemmer.

Pensjonskassen er medlem av Kommunenes Sentralforbunds arbeidsgivervirksomhet for bedrifter, KS Bedrift.

Trygderetten er ankeinstans for vedtak som vedrører pensjon og samordning.

Arbeidsmiljøet i pensjonskassen er godt, og virksomheten forurenses ikke det ytre miljø.

Administrasjon

I administrasjonen er det nå 4 ansatte, fordelt på 4 årverk. Ny medarbeider ble ansatt 1. april 2011.

Pål Lillevold er ansvarshavende aktuar og forsikringsteknisk rådgiver for pensjonskassen.

Agder-Team Revisjon AS er revisor for pensjonskassen.

Arendal Revisjonsdistrikt IKS er rådgiver og kontrollorgan for pensjonskassen ihh til kapitalforvaltningsforskriften.

Pensjonskassen har avtale med rådgivende lege Brynjulf Barexstein ved behandling av søknad om brutto uførepensjoner.

Pensjonskassen har avtale med Sparebanken Sør om forvaltning og depot av utlånsmassen.

Pensjonskassen har avtale med Atecon Finans AS v/finansrådgiver Tormod Andreassen om rådgivning ved handel av verdipapirer.

Pensjonskassen har avtale med Bluegarden AS/Pensjonskonsult (fusjonert med Gabler og Wassum i 2011) om programutvikling og brukerstøtte for ajourhold av medlemsbestand, pensjonsberegning og forsikrings-teknisk beregning. Programmet går under benevnelsen Bluegarden Pensjon. De fleste pensjonskassene har inngått avtale om sentral driftsløsning med Bluegarden AS.

Kapitalforvaltning

Forvaltningskapitalen var ved årets utgang 1.787 millioner kroner (1.663 millioner kroner), en økning på 7,46% (18,03%).

Styrets intensjon er å forvalte kapitalen på en sikker måte med lav risikoprofil. Målet er likevel å oppnå en god avkastning og å spre kapitalen i ulike typer verdipapirer.

Finansrådgiver deltar på fire styremøter årlig hvor det legges opp strategier og taktikker for forvaltningen.

Adm. direktør har delegert myndighet til å godkjenne verdipapirhandel innenfor vedtatte rammer.

Makro

2011 var et krevende år for pensjonskassen spesielt på området kapitalforvaltning.

Finansmarkedet ble i 2011 preget av store svingninger og fall i renter og aksjekurser. Meget lave renter på bankinnskudd og plasseringer i sikre pengemarkedsfond sammen med stort kursfall på aksjer, gjorde det vanskelig å oppnå den årlige garanterte totalavkastningen på 3 prosent selv med en moderat andel av finanskapitalen plassert i aksjer.

Naturkatastrofen i Japan, innstrammingene i Kina og gjeldskrisen i Europa hadde størst innvirkning på finansmarkedene i 2011. Turbulens preget aksjemarkedene og statsobligasjoner utstedt av land i gjeldskrise. Likeledes svangte renter og kurser på obligasjoner utstedt av selskaper med antatt moderat til høy risiko for konkurs i takt med krisestemningen blant globale investorer.

Finansmarkedet utviklet seg godt gjennom 1. kvartal tross kraftig jordskjelv og atomulykke i Japan og økende uro i Nord Afrika fordi konjunktorene var i bedring så vel globalt som i Norge. Den positive utviklingen i så vel finansmarkedet som konjunktorene snudde i løpet av 2. kvartal. Økt inflasjonstakt og strammere pengepolitikk i Kina, lavere produksjon og økt arbeidsledighet i USA og frykt for at gjeldskrisen i Hellas skulle smitte over til flere euro-land, preget finansmarkedet i store deler av 3. kvartal. Media var fylt av sensasjonspregede oppslag om at global økonomi var på vei inn i en ny kraftig krise som følge av spekulasjoner om kraftig tilbakeslag i Kina (verdens nest største økonomi), budsjettkrise i USA og kollaps i euro-systemet. Investorene flyktet fra aksjer, andre verdipapirer og valuta med antatt høy risiko.

Bred politisk vilje til å hindre en ny global finanskrise sammen med lave aksjekurser og meget lave renter førte til gradvis bedre stemning i finansmarkedet og kursoppgang på aksjer i 4. kvartal. Helt på slutten av 2011 ble nesten alle de 27 EU-landene enige om et nytt rammeverk for strengere budsjett disiplin og dermed økt økonomisk integrasjon. Store lån til europeiske banker fra den europeiske sentralbanken, og kjøp av obligasjoner i markedet av så vel den amerikanske som britiske sentralbanken, tilførte mye likviditet til markedet. Sammen med noe bedring i konjunkturindikatorerne, bidro dette til den gradvis mer positive stemningen i finansmarkedet.

Norsk realøkonomi ble i 2011 lite påvirket av den svake utviklingen i Europa, ikke minst takket være høye oljepriser og høy aktivitet i oljesektoren. Likevel ble det norske finansmarkedet og finansinstitusjonene betydelig påvirket. Hovedindeksen på Oslo Børs falt 12,5%, og det var mer enn sentrale aksjeindekser i de store markedene. Frykt for at gjeldskrisen i Europa ikke skulle avhjelpes og tegn til en begynnende resesjon, førte til at Norges Bank senket styringsrenten på slutten av året betydelig (0,5 %-poeng til 1,75%) etter gradvis økning i 2010 og første halvår 2011. Mens rentene på obligasjoner utstedt av norske banker og selskaper i næringslivet for øvrig holdt seg høye i store deler av 2011, falt renten på lange

norske statsobligasjoner til under 2,5% ved årsskiftet, laveste nivå på 200 år. Kronekursen var forholdsvis stabil spesielt mot euro, dog noe svekket mot US-dollar.

Kursoppgangen på aksjer i 4. kvartal var ganske bredt basert, men den var ikke sterk nok til å hindre at året som helhet ga stort kursfall på aksjer, og usikkerheten omkring utviklingen globalt i konjunkturer og finansmarked førte til at renten på antatt mindre sikre obligasjoner holdt seg høye samtidig som markedet diskonterte inn ytterligere nedsettelse av den norske styringsrenten.

Pensjonskassen har vedtatt en strategi for forvaltningen av sin finanskapital (investeringsstrategi) som reflekterer de langsiktige pensjonsforpliktelsene pensjonskassen har. På bakgrunn av overraskelsene i global økonomi i 2011, turbulensen i finansmarkedet og svak avkastning, har Styret etter grundig diskusjon, bare vedtatt mindre endringer i investeringsstrategien. Dette innebærer at pensjonskassen ikke reduserte eller planlegger å redusere på andelen av forvaltningskapitalen som plasseres i aksjer/aksjefond, men har som tidligere vedtatt en strategi som gir rom for noe avvik i andelen avhengig av den faktiske utviklingen i så vel konjunkturer som i finansmarkedet.

Finansavkastningen

Pensjonskassen oppnådde iflg. avkastningsoversikten en verdijustert avkastning på 2,80 % (9,3%). Avkastningen er bedre enn referanseindeksen som var på 2,52%. Referanseindeksen reflekterer gjennomsnittet av andre norske pensjonskasser og livselskapene.

Aksjeplasseringene

Strategi og rammer

Pensjonskassens aksjeportefølje falt fra 19,8% til 17,8%. Normalstrategien tilsier 20%. Fordelingen mellom norske og utenlandske aksjer er på 34%/66%. Strategien tilsier en fordeling på 33%/67%.

Avkastning

Avkastningen på norske aksjer endte på svake minus 25%. De internasjonale aksjefondene ga en avkastning på minus 9%. Samlet gir dette en avkastning på aksjene på minus 16,75% som er 10,5% lavere enn referanseindeksen.

Renteplasseringene - obligasjoner

Strategi og rammer

Den samlede obligasjonsporteføljen lå ved utgangen av året på 47,6 % mot en normalstrategi på 49 %. Omløpsobligasjonene utgjorde 33 % - normalstrategi 25 % og anleggsobligasjonene 12,8 % - normalstrategi på 24 %.

Avkastning

Avkastningen på omløpsobligasjoner ble 6,8 % og på

anleggsobligasjoner 6,0 % som er svakere enn referanseindeksen på 9,5%

Øvrige plasseringer

Strategi og rammer

Pensjonskassen har en eiendomsandel på 21 % som er tilnærmet normalvekten på 20 %.

Utlånsandelen er på 1,8 %. Normalstrategien for utlån er på 2 %.

Bankinnskudd inkl. pengemarkedsfond utgjør i underkant av 12,1 %, som er over normalstrategien på 8 %. Det planlegges å redusere andelen gjennom økt plassering i anleggsobligasjoner.

Alternative plasseringer (aksjeindeksert obligasjon) utgjør 1,5 %, og det er på linje med strategien for denne gruppen plasseringer.

Avkastning

Eiendomsinvesteringen ga en avkastning på 12,7 % i 2011, som er 14,28% høyere enn referanseindeksen. Utlånene ga 3,2 % som er 0,77 % høyere enn referanseindeksen. Bankinnskudd/pengemarked ga 3,4 % som er 0,94 % høyere enn referanseindeksen. Den aksjeindekserte obligasjonen ga minus 0,29 % som er 2,86% høyere enn referanseindeksen.

Regnskap

Årsregnskapsforskriften ble med virkning fra 1.1.2008 endret som følge av endringer i forsikringslovgivningen og tilpasning til internasjonale EU-godkjente regnskapsprinsipper (IFRS/IAS).

Egenkapitalen pr. 31.12.2011 utgjør 206 millioner kroner (202 millioner kroner) og dette gir en kapitaldekning på 15,22 % (16,8 %). I henhold til Finansdepartementet/ Finanstilsynets krav, skal kapitaldekningen være på minst 8 %.

Regnskapet er avlagt med forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningene er til stede. Styret er ikke kjent med at det er knyttet usikkerhet til regnskapet ut over det som allerede er innarbeidet i regnskapet gjennom verdireguleringer på aksjer og obligasjoner.

Skatt

Formuesskatten er beregnet til kroner 0 i 2011.

Medlemsbestanden

Medlemstallet i AKP var **7189** (6956) ved utgangen av 2011.

År	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Aktive	2513	2310	2204	2153	2148	1810	1776
Pensjonister *	1284	1310	1270	1179	1121	1092	1050
Oppsatte	3392	3336	3216	3011	2714	2689	2503

* Inkluderer AFP-pensjonister og barnepensjonister.

Arendal kommunale pensjonskasse er pliktig pensjonsordning for arbeidstakere som har et arbeidsforhold på minst 14 timer pr. uke i Arendal kommune, herunder Arendal Eiendom KF og Arendal Havn KF, Arendal kirkelige fellestid, Torbjørnsbu Verksted AS, Hove Drifts- og utviklingsselskap AS, Eydehavn Vekst AS, Etablerer-senteret IKS, Arendal Kulturhus AS og pensjonskassen. Aust-Agder Krisesenter for kvinner ble overtatt av Arendal kommune i 2011.

Timelønnede arbeidstakere meldes inn i pensjonskassen hvis arbeidstiden i gjennomsnitt minst utgjør 168 timer pr. kvartal. Det betyr at alle som ikke har et fast forpliktende arbeidsforhold blir midlertidig trukket for pensjonspremie ved utlønning. Avregningen blir gjort

Forsikringsteknisk oppgjør

Aktuaren har foretatt forsikringstekniske beregninger pr. 31.12.2011 som viser en dekningsgrad på 95,20 % som er 7,9 % over godkjent opptrappingsplan.

Premiefond

Pensjonskassen har pr. 31.12.2011 opparbeidet 116,3 millioner kroner (99,5 millioner kroner) i premiefondet.

Reguleringspremie

Reguleringspremien for lønns- og G-oppgjøret skal dekkes av arbeidsgiverne i sin helhet. Reguleringspremie i 2011 utgjorde 51 millioner kroner, og ble etter kommunens ønske belastet premiefondet.

Utlånsvirksomheten

Utlån til medlemmene pr. 31.12.2011 utgjorde 30 millioner kroner (19 millioner kroner) fordelt på 60 lån. Pensjonskassen yter 1. prioritets pantelån til medlemmene innenfor 60 % av lånetakst.

etter hvert kvartal, og dersom de fyller vilkårene på 168 timer, blir de innmeldt i pensjonskassen - hvis ikke, får de pensjonspremien tilbakebetalt.

Unntatt fra medlemskap er lærere som er tilsluttet Statens Pensjonskasse og sykepleiere og leger som er tilsluttet KLP.

Pensjonsordningen er et bruttosystem med garantert pensjonsnivå på 66% av lønn ved fratreden ved full opptjeningstid – 30 år. Garantien betinger at Folketrygden ikke må tas ut før tidligst ved fylte 67 år.

Pensjonskassen yter alders- og uførepensjon, etterlattepensjon og barnepensjon.

Pensjonister

Ved årets utgang hadde AKP **1284** pensjonister.

Nedenstående tabeller viser fordelingen på de forskjellige pensjonsarter:

År	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Alderspensjon	588	609	567	504	480	458	430
Uførepensjon	583	590	586	559	527	512	503
Etterlattepensjon	105	103	108	107	105	109	106
Barnepensjon	8	8	9	9	6	10	11

Fordelt på kvinner

År	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Alderspensjon	417	426	394	355	338	320	306
Uførepensjon	504	511	508	485	455	442	434
Etterlattepensjon	61	61	68	71	74	75	75
Barnepensjon	4	4	5	4	2	4	3

Fordelt på menn

År	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Alderspensjon	171	183	173	149	142	138	124
Uførepensjon	79	79	78	74	72	70	69
Etterlattepensjon	44	42	40	36	31	34	31
Barnepensjon	4	4	4	5	4	6	8

- Barnetillegg er inkl. i foreldrenes uførepensjon
- 56 (65) AFP-pensjonister 62,63,64 år er inkl. i alderspensjonen
- 44 (33) AFP-pensjonister 65,66 år er inkl. i alderspensjonen

Avtalefestet pensjon (AFP 62,63,64 år) finansieres av arbeidsgiver, og administreres av pensjonskassen.

Det er i 2011 innvilget 38 (39) uførepensjoner hvorav 31 kom fra den yrkesaktive bestanden og 7 kom fra personer med oppsatte rettigheter (fripoliser).

13 (10) uførepensjonister er tilbake i lønnet arbeid
20 (15) uførepensjonister er blitt AFP-/alderspensjonister
8 (4) uførepensjonister har fått oppsatte rettigheter
4 (4) uførepensjonister er døde

Antall netto uføretilfeller er i 2011 redusert med 7 (økt med 4 i 2010).

Resultatdisponering

Resultat før særlig avsetning på 9,8 millioner kroner er anvendt slik:

Overført til opptjent egenkapital	4,5 millioner kr
Overført til premiefond	7,4 millioner kr
Overført fra tilleggsavsetninger	2,1 millioner kr

Utsiktene fremover

- Pensjonskassen har etablert egen hjemmeside fra 2012 www.akpensjon.no
- Pensjonskassens styre og administrasjon vil i likhet med tidligere år være aktive i kapitalforvaltningen, og søke å oppnå optimale plasseringsformer i forhold til risiko, spredning og avkastning.
- Styret og administrasjonen vil også i tiden fremover arbeide med å videreutvikle pensjonskassen som en konkurransedyktig ordning til beste for medlemmene, pensjonistene og arbeidsgiverne.

- Pensjonskassen skal drives slik at det er god nok avkastning til å dekke forpliktelsene i forhold til andre aktører i markedet. Pensjonskassen har som mål å være det beste pensjonsalternativet for medlemmene og arbeidsgiverne. Det skal oppnås ved trygg kapitalforvaltning, med vekt på informasjon og service overfor medlemmene, og ved å være synlig og aktiv i samspill med arbeidsgiverne.
- 2012 har begynt godt – men fortsatt stor usikkerhet. Finansmarkedet har i begynnelsen av året vært påvirket av statistikk og andre signaler om bedring i konjunktorene globalt og mindre frykt for at den europeiske gjeldskrisen skulle komme helt ut av kontroll. Finanskrisen førte til ekspansiv finanspolitikk, budsjettunderskudd og økt statsgjeld i de fleste Industrilandene. Motsatsen til økt offentlig gjeld var en overføring av kapital til privat sektor. Gjeldskrisen i flere land har ført til at de fleste land har sett konsekvensene av en statlig forgjeldning og har derfor vedtatt budsjetter og planer som gir en finanspolitisk innstramming som bidrar til å dempe veksten i Industrilandene i 2012.

Innstrammingen antas å bli så sterk at EU ifølge prognosene fra bl a IMF rett etter årskiftet, ikke unngår en moderat resesjon i 2012. Heldigvis er det klart bedre utsikter for USA, Japan og ikke minst Kina og de andre Vekstmarkedene. I tillegg til at Vekstmarkedene har finansielle ressurser til en mer normal finanspolitikk, vil lavere inflasjon gi rom for lavere rente og økt reell kjøpekraft for husholdningene. I Industrilandene tilsier både lav rente og god finansiell situasjon i store deler av privat sektor et godt grunnlag for gradvis økt etterspørsel og produksjon.

Redusert frykt for svak global realøkonomisk utvikling og ny finanskriser, øker sannsynligheten for at premiene investorene krever for å ta risiko blir lavere. Det innebærer kursøkning på aksjer og rentefall på mindre sikre obligasjoner.

- Risikoen for nye overraskelser eller at næringsliv og husholdninger avventer utviklingen og dermed holder igjen etterspørselen er fortsatt stor. Utsiktene fremover er derfor preget av fortsatt stor usikkerhet. For norsk økonomi er usikkerheten knyttet til utviklingen i global økonomi, og spesielt utviklingen i oljeprisene og den innenlandske kostnadsutviklingen.
- Det lave rentenivået er utfordrende for pensjonskasser (og livsforsikring) med garantert rente. Finanstilsynet har foreslått et nytt sammenslått bufferfond som er større og mer fleksibelt med hensyn til å dekke tap – gir økt mulighet for å jevne ut avkastningsrisikoen over tid. Et slikt fond vil gi bedre mulighet for mer langsiktig kapitalforvaltning med høyere forventet avkastning.
- Finanstilsynet har også vedtatt nye regler for pensjonskassenes stress-testing. De nye reglene innebærer mildere anslag på fall i aksjer og økning i renter ved kriser enn det Pensjonskassen selv har lagt til grunn i sine egne stress-tester som beregnes av finansrådgiver og løpende vurderes av administrasjon og styre.
- Finanstilsynet har besluttet at laveste tillatte grunnlagsrente skal settes ned til 2,5% (fra 3,0%) med virkning for ny pensjonsopptjening fra og med 1.1.2012. Dette medfører økt arbeidsgiverpremie fra 2012.

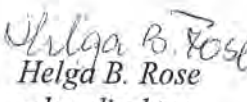
Arendal kommunale pensjonskasse, 26. mars 2012

Anders Kyllani
styrets leder

Anne Lise Kirkedam
styremedlem

Anne-Marte Beyer Larsen
styremedlem

Trygve H. K. Hanssen
styrets nestleder

Helga B. Rose
adm. direktør

Resultatregnskap

TEKNISK REGNSKAP	Note	2011	2010
Premieinntekter:			
Forfalte premier, brutto	1	184 873 658	140 287 517
Avgitt gjenforsikringspremie	1	-190 000	-190 000
Sum premieinntekter for egen regning		184 683 658	140 097 517
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen:			
Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler	2	37 438 342	33 267 693
Netto driftsinntekt fra eiendom	3	22 237 436	8 271 498
Verdiendringer på investeringer	4	-36 607 754	67 695 070
Realisert gevinst og tap på investeringer	5	-18 431 688	9 459 915
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		4 636 336	118 694 176
Erstatninger:			
Utbetalte erstatninger, brutto	6	-58 867 691	-51 278 553
Sum erstatninger		-58 867 691	-51 278 553
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser			
Endring i premiereserve	7	-144 306 563	-110 270 817
Endring i tilleggsavsetninger	7	2 071 596	-10 000 000
Endring i kursreguleringsfond	4	34 139 855	-53 703 114
Endring i premiefond	7	-4 260 206	-1 432 409
Sum resultatførte endr. i forsikringsforplikt/kontr.fastsatte forpliktelser		-112 355 318	-175 406 340
Midler tilordnet forsikringskontraktene-kontraktfaste forpliktelser			
Overskudd på avkastningsresultat	22	0	-20 811 476
Risikoresultat tilordnet forsikringskontrakter	22	-7 389 344	-1 082 119
Andre forsikringsrelaterte kostnader	8	-6 066 211	-4 925 803
Resultat av teknisk regnskap - Kollektivporteføljen		4 641 430	5 287 402

IKKE TEKNISK REGNSKAP	Note	2011	2010
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	2	4 627 211	4 111 737
Netto driftsinntekt fra eiendom	3	2 748 447	1 022 320
Verdiendring på investeringer	4	-4 524 554	8 366 806
Realisert gevinst og tap på investeringer	5	-2 278 074	1 169 203
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		<u>573 030</u>	<u>14 670 066</u>
Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
Andre kostnader	8	-749 756	-608 807
Sum forvaltningskostn/andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		<u>-749 756</u>	<u>-608 807</u>
Resultat av ikke-teknisk regnskap		-176 726	14 061 259
Resultat før skattekostnad		4 464 704	19 348 661
Skattekostnad	24	<u>0</u>	<u>0</u>
TOTALRESULTAT		4 464 704	19 348 661
Overført til/fra risikoutjevningfond	7	0	
Overført til/fra egenkapital	9	-4 464 704	-19 348 661
		<u>0</u>	

EIENDELER	Note	2011	2010
Eiendeler i selskapsporteføljen:			
Investeringer:			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	10	41 724 650	30 747 354
Datterforetak			
Aksjer i datterforetak	11	12 617	13 057
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investering som holdes til forfall	12	24 101 015	38 301 414
Utlån og fordringer	13	3 262 543	2 090 941
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		27 363 558	40 392 355
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14	35 359 862	35 204 903
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	15	81 216 279	67 326 055
Utlån og fordringer	16	1 076 572	400 028
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		117 652 713	102 930 986
Sum investeringer		186 753 538	174 083 752
Andre eiendeler:			
Kasse, bank	17	11 133 503	10 188 841
Sum andre eiendeler		11 133 503	10 188 841
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		197 887 041	184 272 593
Eiendeler i kollektivporteføljen:			
Investeringer i kollektivporteføljen:			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	10	337 590 350	248 774 043
Datterforetak, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak			
Aksjer i datterforetak	11	102 083	105 643
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investering som holdes til forfall	12	194 999 124	309 893 258
Utlån og fordringer	13	26 396 941	16 917 616
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		221 396 065	326 810 874
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14	286 093 430	284 839 668
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	15	657 113 528	544 728 992
Utlån og fordringer	16	8 710 444	3 236 588
Andre finansielle eiendeler	17	77 937 590	70 118 868
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		1 029 854 992	902 924 116
Sum eiendeler i kollektivporteføljen		1 588 943 490	1 478 614 676
Sum eiendeler		1 786 830 531	1 662 887 269

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER

	Note	2011	2010
--	------	------	------

Egenkapital:**Innskutt egenkapital**

Innskutt egenkapital	9	128 216 351	128 216 351
----------------------	---	-------------	-------------

Opptjent egenkapital

Risikoutjevningfond	7	3 628 972	3 628 972
---------------------	---	-----------	-----------

Annen opptjent egenkapital	9	74 541 206	70 076 501
----------------------------	---	------------	------------

Sum opptjent egenkapital		78 170 178	73 705 473
--------------------------	--	------------	------------

Sum egenkapital

		206 386 529	201 921 824
--	--	--------------------	--------------------

Forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser:

Premiereserve	7	1 340 302 313	1 197 631 243
---------------	---	---------------	---------------

Erstatningsavsetninger	7	40 545 310	38 909 814
------------------------	---	------------	------------

Tilleggsavsetninger	7	22 928 404	25 000 000
---------------------	---	------------	------------

Kursreguleringsfond	4	57 891 875	92 031 730
---------------------	---	------------	------------

Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	7	116 263 159	99 500 144
--	---	-------------	------------

Sum forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser		1 577 931 061	1 453 072 931
--	--	---------------	---------------

Avsetninger for forpliktelser:

Skyldig skattetrekk	17	1 497 566	1 522 464
---------------------	----	-----------	-----------

Andre avsetninger for forpliktelser		1 015 375	6 370 050
-------------------------------------	--	-----------	-----------

Sum avsetninger for forpliktelser		2 512 941	7 892 514
-----------------------------------	--	-----------	-----------

Sum forpliktelser

		1 580 444 002	1 460 965 445
--	--	----------------------	----------------------

Sum egenkapital og forpliktelser

		1 786 830 531	1 662 887 269
--	--	----------------------	----------------------

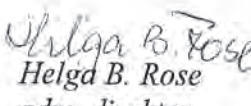
Arendal kommunale pensjonskasse, 26. mars 2012

 Anders Kyllund
 styrets leder

 Anne Lise Kirkedam
 styremedlem

 Anne-Marte Beyer Larsen
 styremedlem

 Trygve H. K. Hanssen
 styrets nestleder

 Helga B. Rose
 adm. direktør

Kontantstrømsanalyse

(1.000 kr)	2011	2010
a. Kontantstrøm fra driften		
Premieinntekter	184 684	140 097
Forsikringsytelser	-58 868	-51 279
Finansinntekter netto	5 209	133 364
Andre kostnader (administrasjon og skatt)	-6 816	-5 535
Redusert/økt kortsiktige fordringer og gjeld	-6 416	6 127
Netto kontantstrøm fra virksomheten	117 793	222 774
b. Kontantstrøm fra investeringer/plasseringer		
Utbetaling ved kjøp av bygninger og andre faste eiendommer		
Verdijustering av bygninger og andre faste eiendommer	-19 894	-21 773
Redusert (økt) beholdning av rentebærende papirer	2 824	-7 110
Redusert (økt) beholdning av aksjefond	-1 409	-118 021
Redusert (økt) utlån mot pant i fast eiendom	-10 651	1 314
Netto kontantstrøm fra investeringer/plasseringer	-29 130	-145 590
c. Kontantstrøm fra finansiering		
Innbetaling av kjernekapitalinnskudd		-20 000
Endringer i finansiering	-79 900	-45 500
Netto kontantstrøm fra finansiering	-79 900	-65 500
a + b + c Netto endring av likvider gjennom året	8 763	11 684
Likviditetsbeholdning pr 01.01.	80 308	68 624
Likviditetsbeholdning pr 31.12.	89 071	80 308

Noter til regnskapet for 2011

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i henhold til forskrift om årsregnskap m.m for forsikringsselskaper (FOR 1998-12-16 nr. 1241) fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i Lov om årsregnskap m.v. av 17.06.1998 nr. 56 (regnskapsloven) §10-1, tredje ledd. Årsregnskapsforskriften er med virkning fra 01.01.2008 endret som følge av endringer i forsikringslovgivningen og tilpasning til internasjonale EU-godkjente regnskapsprinsipper.

Konsernregnskap

Arendal kommunale pensjonskasse er morselskap til Friergangen 3 AS. Selskapet hadde et underskudd i 2011 på kr 1284 og en egenkapital på kr 113 441.

I henhold til unntaksregelen i Regnskapsloven § 3 - 8 er det ikke utarbeidet konsernregnskap for 2011.

Bakgrunnen for dette er at datterselskapet ikke har betydning for å bedømme Arendal kommunale pensjonskasses stilling og resultat.

Finansielle instrumenter

"I overensstemmelse med IAS 39 "Inntektsføring og måling" klassifiseres finansielle instrumenter innenfor" virkeområdet til IAS 39 i følgende kategorier: Virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, holde til forfall, holde for omsetning, utlån og fordringer samt andre forpliktelser.

Virkelig verdi

Med virkelig verdi menes det beløp aktivaposter kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. For aksjer og omløpsobligasjoner er beregningene bygget på observerbare markedsverdier. For obligasjoner er bokførte verdier i samsvar med årsoppgave fra VPS. For bygninger og fast eiendom innhentes jevnlig ny takst av uavhengig firma. Markedsverdien er fastsatt ved takst, jfr. International regnskaps standard (IAS40).

Obligasjoner som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som "investeringer" holdt til forfall". Investeringene som holdes til forfall vurderes til amortisert kost ved bruk

av" effektiv rente metoden. For påløpte renter er benyttet årsoppgave fra VPS.

Aksjer og andeler

Aksjer tilordnes anskaffelseskost ved FIFO - metoden (førs inn først ut).

Pantelån

Utlån er oppført til nominelle verdier i balansen. Pr. balansedagen har pensjonskassen ingen tapsavsetning.

Forsikringstekniske avsetninger

Premiereserver skal dekke de forsikredes hittil opp-tjente rettigheter i pensjonskassen. Beregningen foretas av pensjonskassens aktuar. Pensjonskassen er i en situasjon med forsikringsmessig underdekning. Pliktig avsetning til premiereserve er fastsatt i samsvar med styrevedtak, og Finanstilsynsgodkjent opptrappingsplan. I henhold til opptrappingsplanen vil pensjonskassen være fullt forsikringsteknisk dekket pr. 31.12.2015.

Administrasjonsreserver skal dekke fremtidige kostnader for fullt betalte forsikringer, som er forsikringer hvor premiebetalingen er opphørt og hvor oppsamlet premiereserve knyttet til den enkelte forsikrede dekker selskapets forpliktelser for hele den gjenværende forsikringstid.

Inntrufne forsikringstilfeller som enda ikke er oppgjort (de såkalte IBNR (Incurred but not reported)/ RBNS (Reported but not settled) tilfeller), er med virkning fra 2009 ført til **Erstatningsavsetning**.

Premiefond utgjør premiereserver som overstiger pliktig avsetning etter opptrappingsplanen, forskuddsbetalte premier og eventuelle overskuddsmidler avsettes premiefond. Premiefondsmidler kan benyttes til dekning av fremtidige premier.

Risikoutjevningfondet har til formål å utjevne den regnskapsmessige virkningen av fluktuasjoner i resultatet av forsikringsvirksomheten over tid. Fondet inngår som en del av opptjent egenkapital.

Tilleggsavsetninger representerer en forsikringsmessig buffer som kan benyttes i de år den finansielle avkastningen ikke er tilstrekkelig til å dekke den garanterte renten på 3%.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av pensjonskassens kollektive pensjonsordning på lik linje med andre medlemmer. Pensjonsordningen gir en definert ytelse i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor.

Den regnskapsførte årlige pensjonskostnaden pr. 31.12.2011 tilsvarer påløpt premie, kr 315 354,-.

dekke de kontraktsfaste forpliktelser. Selskapsporteføljen består av eiendeler som motsvarer selskapets ansvarlige kapital og eventuell annen gjeld enn forsikringsforpliktelsene.

Pensjonskassen har valgt en felles kapitalforvaltning, slik at fordeling til kollektiv- og selskapsportefølje er gjennomført etter hvor stor del av aktiva den respektive portefølje "eier".

Skatt

Pensjonskassens virksomhet er skattepliktig.

Finansiell risiko

Pensjonskassens systemer for styring og kontroll er tilpasset de lovmessige krav for å sikre en forsvarlig kapitalforvaltning. Det gjennomføres risikoanalyser basert på Finanstilsynets stresstest for livforsikrings-selskap og pensjonskasser hvor det tas hensyn til de ulike risikoelementer som markedsrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko.

Inndeling av forvaltningskapitalen

Pensjonskassens forvaltningskapital er delt inn i en kollektivportefølje (kundeportefølje) og en selskapsportefølje jfr. forsikringsvirksomhetsloven § 9-7. Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger som skal

Pensjonsordningene

Ved utgangen av 2011 hadde følgende virksomheter pensjonsordningen i pensjonskassen:

Arendal kommune, Arendal kirkelige fellesråd, Arendal kommunale pensjonskasse, Hove drifts- og utviklings-selskap AS, Arendal kulturhus AS,

Etablerersenteret IKS, Torbjørnsbu verksted AS og Eydehavn Vekst AS.

Alle ansatte med unntak av sykepleiere og lærere er omfattet av ordningen. Pensjonsordningen er ytelsesbasert og har ikke investeringsvalg.

Kategori	Menn	Kvinner	Totalt
Aktive	577	1936	2513
* Fratrådte	932	2460	3392
* <i>Fratrådte med oppsattrett</i>	180	514	694
Alderspensjon	138	350	488
AFP 62 - 65 år	19	37	56
AFP 65 - 67 år	14	30	44
Uførepensjon	79	504	583
Barnetillegg	72	56	128
Ektefellepensjon	44	61	105
Barnepensjon	4	4	8

Forsikringsteknisk følsomhetsberegning

Tabellen under viser hvordan kravene til premiereserven øker ved en reduksjon i dødelighet på 10 %, og ved en økning i uførehypighet på 15 %.

(mill. kr.)

Forutsetning	Endringer	Effekt på premiereserve
Dødelighet	-10 %	34
Uførehet	+15 %	10,8

Note 1 Premieinntekter:

Pensjonskassens styre fastsetter årlig arbeidsgiver-premien etter anbefaling fra ansvarlig aktuar
Arbeidsgiverpremien ble fastsatt til 13,3% av lønn i 2011 (13,8% av lønn i 2010).

Arbeidstakerinnskuddet er i tariffavtalen fastsatt til 2% av lønn.

(1000 kr)	2011	2010
<i>Arbeidsgiverpremie</i>		
Normalpremie (13,8 %)	95 726	92 553
Reguleringspremie	51 072	45 028
Medlemspremie (2 %)	14 361	13 586
Avgitt gjenforsikringspremie	-190	-190
Påløpt premie belastet premiefond	25 000	

Premie for ikke fosikringsbare hendelser	-1 285	-10 879
Sum forfalt premie	184 684	140 098

Samlet aktuarberegnet reguleringspremie kr 51 072 og påløpt premie kr 25 000 er overført fra premie-fond.

Note 2 Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler:

(1000 kr)	2011	2010
Pantelån	679	575
Obligasjoner m.m klassifisert med virkelig verdi	14 371	17 951
Plasseringer hos kredittinstitusjoner	23 089	15 541
Utbytter fra aksjer/aksjefond	861	626
<u>Andre finansinntekter</u>	<u>3 066</u>	<u>2 687</u>
Sum innt.fra andre finansielle eiendeler	42 066	37 380
Andel selskapsportefølje	4 627	4 112
<u>Andel kollektivportefølje</u>	<u>37 438</u>	<u>33 268</u>
Sum	42 065	37 380

Note 3 Netto driftsinntekter fra eiendom:

(1000 kr)	2011	2010
Leieinntekt mv.	27 235	15 229
<u>Driftskostnad</u>	<u>-2 249</u>	<u>-5 935</u>
Netto driftsinntekt fra eiendom	24 986	9 294
Andel selskapsportefølje	2 748	1 022
<u>Andel kollektivportefølje</u>	<u>22 238</u>	<u>8 272</u>
Sum	24 986	9 294

Note 4 Verdiendringer på investeringer/Endring i kursreguleringsfondet:

(1000 kr)	Inng. verdi	Virkelig verdi	Urealisert gevinst/tap
Datterforetak	119	115	-4
Amortisering "hold til forfall"			-350
Nedskrivning av "hold til forfall"			-26 532
Investeringseiendommer	359 421	379 315	19 894
Aksjer	356 448	321 275	-34 994
Obligasjoner	731 138	731 992	854
	<u>1 447 126</u>	<u>1 432 697</u>	<u>-41 132</u>
Andel selskapsportefølje			-4 525
Andel kollektivportefølje			-36 607
Sum			<u>-41 132</u>
Aksjer og obligasjoner (-34994/854)			-34 140
Kursreguleringsfond pr. 01.01.2011			92 032
Kursreguleringsfond pr. 31.12.2011			57 892

Obligasjoner og aksjer klassifisert til virkelig verdi er i regnskapet ført opp til markedsverdi. Verdifastsettelsen av aksjer baserer seg på oppgaver fra Pareto ASA og Verdipapirsentralen.

Ved verdifastsettelse er det benyttet porteføljeprinsipp.

Alle papirene er priset i henhold til børsverdier (Nivå 1).

Note 5 Realisert gevinster og tap på investeringer:

(1000 kr)	Gevinst/Tap
Aksjer	-23 650
Obligasjoner	2 940
Sum	<u>-20 710</u>
Andel selskapsportefølje	-2 278
Andel kollektivportefølje	-18 432
Sum	<u>-20 710</u>

Det er i 2011 realisert netto tap ved salg av verdipapirer på kr 20 710. Beløpet er regnskapsført etter porteføljerapport fra forvalterne.

Note 6 Ubetalte pensjoner mv.:

Pensjonsutbetalinger innenfor "Avtale om overføring og samordning av pensjonsrettigheter" (Overføringsavtalen) er direkte utbetalte pensjonsytelser til pensjonskassens medlemmer i henhold til vedtektene, og refusjoner i henhold til overføringsavtalen.

Pensjonsutbetalinger utenfor overføringsavtalen er avtalefestet pensjon (AFP) 62-64 år, som er en tariffbestemt avtale om pensjon/førtidspensjon. Pensjonskassen administrerer ordningen og utbetaler på vegne av arbeidsgiverne mot månedlig refusjon for utbetalt beløp.

(1000 kr)	2011	2010
Direkte utbetalte pensjoner		
Alderspensjon	25 549	23 216
Uførepensjon	18 036	16 166
Etterlattepensjon	7 413	4 190
Barnepensjon	321	323
Attføring/Rehabilitering	3 504	4 127
AFP-pensjon 62 - 64 år	11 375	10 908
AFP-pensjon 65 - 66 år	8 009	7 040
<u>Førtidspensjon</u>	<u>0</u>	<u>126</u>
<u>Sum direkte utbetalte pensjoner</u>	<u>74 207</u>	<u>66 096</u>
Utbetalte refusjoner		
<u>iht overføringsavtalen</u>	<u>1 684</u>	<u>1 362</u>
<u>Sum utbetalte refusjonspensjoner</u>	<u>1 684</u>	<u>1 362</u>
Mottatte refusjonspensjoner:		
Andre pensjonskasser	5 648	5 144
Mottatt refusjon fra NAV	0	1
AFP-pensjon 62 - 64 år	11 375	10 908
<u>Førtidspensjon</u>	<u>0</u>	<u>126</u>
<u>Sum mottatte refusjonspensjoner</u>	<u>17 023</u>	<u>16 179</u>
<u>Netto utbetalte pensjoner</u>	<u>58 868</u>	<u>51 279</u>

Note 7 Avsetninger til fond:

Premiereserver (1000 kr)	Ekskl. erstatningsavsetning	Erstatningsavsetning	Adm.res.	Til sammen
Premiereserver pr. 01.01.2011	1 160 759	38 910	36 872	1 236 541
<u>Pliktig avsetning 2010</u>	<u>145 026</u>	<u>1 635</u>	<u>-2 355</u>	<u>144 306</u>
Premiereserver pr. 31.12.2011	1 305 785	40 545	34 517	1 380 847
Premiefond (1000 kr)				
Premiefond 01.01.2011	99 500			3 629
Reg. premie belastet premiefond (2011)	-51 072			<u>0</u>
Belastning løpende premie	-25 000			<u>3 629</u>
Premie for ikke forsikringsbare hendelser	1 285			
Overført til premiefond fra kommunen	79 900			
Overført resultat til premiefond	7 390			
Garantert rente 3%	<u>4 260</u>			
Premiefond pr. 31.12.2011	<u>116 263</u>			
Risikoutjevningfond (1000 kr)				
Risikoutjevningfond pr. 01.01.2011				3 629
Avsetning				<u>0</u>
Risikoutjevningfond 31.12.2011				<u>3 629</u>
Tilleggsavsetninger (1000 kr)				
Tilleggsavsetninger pr. 01.01.2011				25 000
<u>Avsetning</u>				<u>-2 072</u>
<u>Tilleggsavsetninger pr.31.12.2011</u>				<u>22 928</u>

Note 8 Andre kostnader:

Ytelser til ledende personer (hele kr):

Adm. direktør Helga B. Rose

Lønn	837 322
Pensjonskostnader	111 364
Annen godtgjørelse	2 514

Administrerende direktør og ansatte i pensjonskassen, samt de av styremedlemmene som har pensjonsordning gjennom pensjonskassen (ansattes representanter) kan søke lån til ordinære medlemsvilkår.

Honorar til styret (hele kr):

Nils Johannes Nilsen	styrets leder	58 518
Anders Kylland	styremedlem	35 110
Astrid Thomassen	styremedlem	35 110
Trygve H. K. Hanssen	styremedlem	35 110
Anne-Lise Kirkedam	styremedlem	35 110
Jan Willy Jensen	varamedlem	1 560
Asbjørn Ribe	varamedlem	1 560
Arild Borg	varamedlem	1 560
Ingrid Skårmo	varamedlem	1 560
Lise Engesæth	varamedlem	1 560
		<u>206 758</u>

Lønn og driftskostnader:

I administrasjonen er det 4 ansatte, tilsvarende 4 årsverk.

Lønnskostnader	3 053 038
Revisjonshonorar	221 689
Aktuærtjenester	856 715
Finansrådgiver	254 757

Husleie, strøm, telefoni og IKT betalt til kommunen 86 567

Note 9 Egenkapital:

(1000 kr)	2011	2010
Innskutt egenkapital 01.01.	128 216	108 216
Tilført fra Arendal kommune		20 000
Innskutt egenkapital 31.12.	128 216	128 216
Opptjent egenkapital 01.01.	70 077	50 728
Opptjent egenkapital	4 465	19 349
Risikoutjevningfond	3 629	3 629
Opptjent egenkapital 31.12.	78 171	73 706
Sum egenkapital 31.12.	<u>206 387</u>	<u>201 922</u>

Det ble i desember 2010 overført eiendommer fra Arendal kommune for kr 65 500 hvorav kr 20 000 ble overført til egenkapital.

I årsoppgjørdisposisjonen for 2011 ble det overført kr 4 465 til egenkapital.

Note 10 Bygninger og faste eiendommer:

(1000 kr)

Investerings eiendommer er vurdert til takster utarbeidet av uavhengig takstmann. Verdsettelsen er i henhold til IAS 40.

Eiendommene er klassifisert som investerings eiendom som er definert som "eiendom som benyttes for å opp tjene leieinntekter eller for verdistigning på kapital eller begge deler". Investerings eiendommer skal måles til virkelig verdi, som normalt er markedsverdien.

Friergangen 3 i Arendal ble anskaffet i mai 2005 og er utleid til Kristiansand Kino. Leieforholdet løper til og

med 01.07.2028 med rett for Leietaker til å forlenge leieforholdet i 2 ganger 5 år til markedsbetingelser vurdert av minst 2 meglere. Leien indeksreguleres årlig med 100 % av konsumprisindeksen.

I desember 2008 fikk pensjonskassen overført Bjorbekktunet og Arendal Bibliotek med andel i parkeringshus Torvet fra Arendal kommune. Eiendommene ble overført til takstverdier. Det er tidligere tinglyst urådighetserklæringer på eiendommene, men etter pålegg fra Finansdepartementet ble eiendommene skjøttet over våren 2011.

I desember 2010 fikk pensjonskassen overført Fagerheim barnehage og Fagerheim avlastningsbolig og Røed bo- og omsorgssenter. I januar 2011 ble Arendal bo- og rehabiliteringssenter (Myratunet) overført fra Arendal kommune. Eiendommene ble overskjøtet til takstverdier.

Bjorbekktunet bo- og omsorgssenter, Biblioteket med andel i parkeringshus Torvet, Fagerheim barnehage og Fagerheim avlastningsbolig og Røed bo- og omsorgssenter og Myratunet er leid ut til Arendal kommune og er uoppsigelig. Partene kan inngå ny avtale som erstatter eller supplerer disse avtalene. Nye avtaler kan inneholde bestemmelser om oppsigelse. Leien reguleres årlig med 100 % av konsumprisindeksen. Leietaker er ansvarlig for alle faste og variable utgifter som påløper eiendommene.

Årlig leie er fastsatt til:

Bjorbekktunet BOS	kr 4 256	fra 01.01.09
Biblioteket med andel i parkeringshus Torvet	kr 8 432	fra 01.01.09
Fagerheim barnehage og Fagerheim avlastningsbolig	kr 680	fra 01.12.10
Røed BOS	kr 4 560	fra 01.01.11
Myratunet	kr 6 392	fra 15.01.11

	Fierg. 3	Bjorbekk tunet	Bibliotek og park.hus	Fagerheim barneh./avl.	Røed BOS	Myra- tunet	Sum
(1000 kroner)							
Anskaffelsesverdi	26 587	53 200	105 400	8 500	57 000		250 687
Verdiregulering tidligere år	4 063	14 000	10 771				28 834
Inngående balanse	30 650	67 200	116 171	8 500	57 000		279 521
Tilgang 2011						79 000	79 000
Avgang 2011							0
Verdiregulering i 2011	965		6 529	400	4 000	8 000	19 894
Verdi pr. 31.12.2011	31 615	67 200	122 700	8 900	61 000	87 900	379 315
Andel selskapsportefølje							41 725
Andel kollektivportefølje							337 590
Sum							379 315

Note 11 Aksjer i datterforetak:

Friergangen 3 AS

(hele kr)	Aksje- kapital	Pålyd.	Antall	Eierandel	Inng. verdi	Bokført verdi	Endring
	100 000	1 000	100,00	100 %	118 700	114 700	-4 000
Andel selskapsportefølje			12 617				
Andel kollektivportefølje			102 083				
Sum			114 700				

Friergangen 3 AS holder til i Arendal kommune og hadde i 2011 et underskudd på kr 1 284 og bokført egenkapital kr 113 441.

Note 12 Investeringer som holdes til forfall:**Obligasjoner**

(1000 kr)	Anskaffelses-verdi	Amortisert verdi	Markedsverdi
Statkraft AS (flyter)	4 930	4 925	4 822
Smedvig (flyter)	4 725	4 924	4 993
Color Group (flyter)	6 000	5 985	5 940
Ability Drilling (flyter)	3 191	3 297	585
Austevoll Seafood (flyter)	2 100	2 102	2 121
Obligasjons Foretaket 3	20 000	20 000	6 000
Obligasjons Foretaket 5	10 000	8 794	3 500
Orkla ASA 03/13	8 280	8 074	8 250
Hafslund ASA 04/14	10 008	10 005	10 526
Norwegian Property (flyter)	4 750	4 979	5 000
DNO	3 791	4 740	4 410
Obligasjons Foretaket 4	9 584	9 739	5 700
Wil. Wilhelmsen (flyter)	4 800	4 800	3 971
IM Skaugen (flyter)	9 950	9 987	9 650
AKER ASA	4 910	4 993	5 000
Hansa Property Group (flyter)	6 878	7 305	6 860
Krill Seaproducts AS	519	487	0
Troms Fylkes Dampskips.	4 825	4 975	5 000
Arendal og omegn Sp.bank	4 550	4 499	4 570
Sparebank Øst Fondsobl. (fast rente)	6 650	6 684	7 035
Sparebank 1 LIV (flyter)	4 600	4 578	4 332
Halden Sb.b. Fonds (flyter)	4 800	4 741	4 735
Terra Boligkreditt (flyter)	5 000	4 978	4 896
Sandsvær Sparebank (flyter)	4 816	4 797	4 630
Storebrand ASA	5 005	5 002	5 175
BN-Kreditt 02/12	5 458	5 058	5 084
Landkreditt	10 075	10 021	10 211
Sparebank 1 SR-Bank	9 762	9 943	10 230
Askim Sparebank	5 000	4 997	5 377
Rygge Vaaler Sparebank	9 983	9 988	10 649
Nes Prestegjeld Sparebank	5 000	4 997	5 205
Sparebank Møre	10 014	10 000	10 541
Toten Sparebank	5 000	4 999	5 031
Sparebanken Vest AS	9 500	9 824	10 377
Spb 1 Nord-norge 10/17	10 000	9 998	10 049
Sparebanken Nord-Norge (flyter)	5 000	4 996	5 099
Sum	239 454	240 211	215 554
Nedskrivning pr. 31.12.11		-26 532	
Sum		213 679	
Påløpte renter		5 421	
Totalt		219 100	215 554
Andel selskapsportefølje	26 340	24 101	
Andel kollektivportefølje	213 114	194 999	
Sum	239 454	219 100	

Følgende obligasjoner er nedskrevet i henhold til IAS 39:

	Ansk. verdi	Amortisert	Markedsverdi	Tap
Obligasjonsforetak 3	20 000	20 000	6 000	-14 000
Obligasjonsforetak 5	10 000	8 794	3 500	-5 294
Obligasjonsforetak 4	9 584	9 739	5 700	-4 039
Krill Seaproducts	519	487	0	-487
Ability Drilling	3 191	3 297	585	-2 712
I alt				-26 532

Det er kun foretatt plasseringer i obligasjoner notert i norske kroner.

Det er ikke regnet gjennomsnittlig effektiv rente på "hold til forfall" obligasjoner.

Beholdningsendring

Inngående balanse	341 542
Tilgang	
Avgang	-102 088
Reklassifiseringer (brutto)	
Nedskrevet i henhold til IAS 39	-26 532
<u>Amortisert</u>	<u>757</u>
Utgående balanse	213 679

Note 13 Pantelån

(1000 kr)	2011	2010
Lån til medlemmer	29 659	18 978
Andel selskapsportefølje	3 262	2 088
Andel kollektivportefølje	26 397	16 890
Sum	29 659	18 978

Pantelånene ansees ikke tapsutsatte. Det er derfor ikke funnet nødvendig å foreta verken spesifiserte eller uspesifiserte tapsavsetninger.

Lån gis til medlemmer i AKP innenfor 60% av lånetakst med 1. prioritets pant i fast eiendom.

Note 14 Aksjer og andeler:**Internasjonale aksjer**

(1000 kr)	Inng. verdi	Virkelig verdi	Mer-/ mindreverdi
Holberg fondene	17 484	13 280	-4 204
Odin Global	53 437	50 076	-3 361
KLP Aksjeglobal	72 848	71 410	-1 438
KLP Aksje Fremvoksende	10 000	9 951	-49
Skagen Kon-Tiki	47 099	43 879	-3 220
Skagen Global	23 760	22 202	-1 558
Sum	224 628	210 798	-13 830

Andel selskapsportefølje	23 188
Andel kollektivportefølje	187 610
Sum	210 798

Børsnoterte verdipapirer utgjør 93,84% av anskaffelseskost pr. 31.12.11.
Alle papirene er priset i henhold til børsverdier (Nivå 1).

Norske aksjer

(1000 kr)	Inng. verdi	Virkelig verdi	Mer/mindreverdi
Austevoll Seafood	3 426	1 491	
Grieg Seafood	515	171	
Atea	1 165	1 205	
Kongberg Automotive	1 196	395	
NORECO	3 803	1 182	
Norsk Hydro	2 307	1 543	
Nordic VLSI	1 499	933	
Panoro Energy	721	430	
Photocure	973	742	
Royal Caribbean Cruiseline	1 785	1 369	
REC	953	173	
Fred Olsen Energy	943	1 007	
Statoil Fuel & Retail	559	533	
Sandnes Sparebank	972	600	
Sparebanken Nord-Norge	756	516	
Songa	633	480	
Statoil	7 518	7 716	
Wilhelmsen ASA	372	290	
Stolt Nilsen	1 388	1 250	
Sube 7	1 879	1 678	
Sparebank Rogaland	989	739	
Totalt	36 509	26 425	-10 084
DI NO AK INST II	20 000	16 498	-3 502
First SMB - IE	10 000	6 934	-3 066
Pareto verdi	19 538	14 832	-4 706
KLP Aksje Norge Ind.	45 772	45 966	194
Totalt	131 819	110 655	-21 164

Andel selskapsportefølje	12 172
Andel kollektivportefølje	98 483
Sum	110 655

Andel børsnoterte langsiktige norske aksjer utgjør 83,81% av inngangsverdi pr 31.12.2011. Samtlige verdipapirer er børsnoterte. Aksjporteføljen er veldiversifisert, og risikoen i porteføljen vurderes som normal i pensjonskassesammenheng.

Alle papirene er priset i henhold til børsverdier (Nivå 1).

Note 15 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning:

(1000 kr)	Inng. verdi	Virkelig verdi	Mer/mindreverdi
Off.sektor u/stater/sentralbanker	9 653	9 644	-9
Kredittforetak	497 275	496 819	-456
Andre norske obl.	224 211	225 529	1 318
Sum	731 139	731 992	853
Påløpte renter obligasjoner pr. 31.12.11		6 338	
Obl.og andre verdipapirer med fast avkastning inkl-pål.renter		738 330	
Andel selskapsportefølje		81 216	
Andel kollektivportefølje		657 114	
Sum		738 330	

Gjennomsnittlig effektiv rente pr. 31.12.2011 er 6,51 %.

Alle papirene er priset til børsv verdier (Nivå 1).

Børsnoterte verdipapirer utgjør 100,12% av inngangsverdien pr. 31.12.2011

Aksjeindeksobligasjoner er som obligasjoner uten rente, der det istedet gis en avkastning som er knyttet til utviklingen i en eller flere indekser. Ved forfall av obligasjonen vil pensjonskassen få utbetalt obligasjonens pålydende beløp samt verdistigningen i de aktuelle indeksene. En aksjeindeksobligasjon gir investor muligheten for aksjeavkastning uten å tape den investerte kapital.

Aksjeindeksobligasjoner føres under obligasjoner.

Note 16 Utlån og fordringer:

(1000 kr)	2011
Fordring datterselskap	44
Andre fordringer	9 743
Sum	9 787
Andel selskapsportefølje	1 077
Andel kollektivportefølje	8 710
Sum	9 787

Note 17 Kasse, bank / Andre finansielle eiendeler:

(1000 kr)	
Består i sin helhet av bankinnskudd og kontanter på til sammen kr 89 071 fordelt på:	
Andel selskapsportefølje	11 133
Andel kollektivportefølje	77 938
Sum	89 071
Av bankinnskuddene er kr 1 501 innestående på skattetrekkkonto til dekning av skyldig skattetrekk.	

Note 18 Kapitalavkastning:

	2011	2010	2009	2008	2007
Avkastning	2,80 %	9,30 %	13,05 %	-4,62 %	4,16 %

Avkastningen er målt på basis av markedsverdier for inngående og utgående balanse månedlig (tidsvektet avkastning). Beregningen blir foretatt på PF-investor utarbeidet av Pensjon&Finans.

Note 19 Forsikringsmessig underdekning

(1000 kr)

Finanstilsynet har godkjent ny opptrappingsplan i henhold til Forskrift til forsikringsloven (2006-06-30 nr. 869) § 10-2, gjeldende fra 2011 frem til utgangen av 2015, med en årlig økning av dekningsgraden på 3,15%. Pliktig dekningsgrad pr 31.12.2011 er 87,3%.

Verdien av påløpte forpliktelser er pr. 31.12.2011 beregnet til kr 1 536 290. Med kr 1 462 594 til disposisjon for å dekke forpliktelsen, har pensjonskassen en underdekning på kr 73 696. Pensjonskassens dekningsgrad pr 31.12.2011 er da 95,2%. Med dette har pensjonskassen et forsprang i forhold til opptrappingsplanen på 7,9%.

Ved beregning av dekningsgraden holdes administrasjonsreserven, kr 34 517, utenfor.

Note 20 Kapitaldekning

(1000 kr)

	2011	2010
Sum egenkapital 31.12.	206 387	201 922
Beregningsgrunnlaget spesifisert etter risikovektet volum		
0 % Statsobligasjoner	0	0
20 % Offentlig sektor utenom stater og sentralbanker		
Kredittforetak og periodiserte renter	88 439	89 821
35 % Lån innenfor 60% av verdigrunnlag	10 381	6 653
100% Andre norske obl., aksjer og ansv.lån	1 314 978	1 194 776
Kursreguleringsfond	-57 892	-92 032
Sum beregningsgrunnlag	1 355 906	1 199 218
Kapitaldekning pr. 31.12.	15,22%	16,84 %

Note 21 Stresstest

For å investere i aksjer og obligasjoner er det påkrevd at pensjonskassen er i besittelse av finansiell bufferkapital for å motstå store markedssvingninger.

Bufferkapitalen består av følgende elementer:

(mill. kr.)

1. Egenkapital ut over en kapitaldekning på 8%	101,6
4. Tilleggsavsetning	22,9
<u>5. Kursreserver på omløpsmidler</u>	<u>57,9</u>
Sum bufferkapital	182,4

Normalt skal bufferkapitalen være så stor at den dekker et fall i markedsverdien tilsvarende:

1. 30% verdifall på norske aksjer	33,2
2. 20% verdifall på utenlandske aksjer	42,2
<u>3. 2% rentestigning for omløpsobligasjoner</u>	<u>14,8</u>
	90,2

Pr. 31.12.2011 vil et slikt verdifall utgjøre 49,45% av bufferkapitalen.

Note 22 Resultatanalyse

(1000 kr)

Administrasjonsresultat	-255
Premie for avkastningsgaranti	4 897
Netto finansinntekter i kollektiv porteføljen	38 776
- Pliktige rentekostnader	40 848
Renteresultat	-2 072
Risikoresultat	7 389
Teknisk resultat	9 959

Resultat i selskapsporteføljen -177

<u>Total resultat før disponering</u>	<u>9 782</u>
Risikoresultat dekket av risikoutjevningssfond	0
Overført til Tilleggsavsetninger	2 072
Risikoresultat til premiefond	-7 389
<u>Renteresultat overført til premiefond</u>	<u>-</u>
<u>Til selskapsporteføljen</u>	<u>4 465</u>
Skattekostnad (hele kr)	0

Note 23 Solvensmarginkapitalkrav

Senest pr. 1.1.2010 skal pensjonskassen tilfredstille krav til solvensmarginkapital.

Utgangspunktet er et kapitalkrav som er bestemt av størrelsen og sammensetningen av pensjonskassens forpliktelser. Pr. 31.12.2011 er kravet beregnet å utgjøre 58 mill. kr.

(mill. kr.)

Dekningen av kapitalkravet er som følger:

Sum innskutt egenkapital (ekskl. risikoutjevningssfond)	128,2
Sum opptjent egenkapital (ekskl. risikoutjevningssfond)	74,5
50% av tilleggsavsetninger	11,5
<u>50% av risikoutjevningssfond</u>	<u>1,8</u>
<u>Solvensmarginkapital</u>	<u>216,0</u>

Med dette utgjør solvensmarginkapitalen 372% av minstekravet.

Note 24 Skatter

(1000 kr)	2011	2010
Årsresultat	4 465	19 349
Permanente forskjeller	0	337
Verdiendring finansielle eiendeler	61 026	-54 288
Regnskapsmessig gevinst/tap ved realisasjon av verdipapirer	20 710	-10 629
Mottatt aksjeutbytte	-861	-626
Endring i midlertidige forskjeller	-6 062	-36 116
Skattepliktig inntekt årets virksomhet	79 278	-81 973
Skattemessig fremførbart underskudd fra tidligere år	-81 973	0
Grunnlag skatt 28%	-2 595	-81 973
Beregnet skatt	0	0

Til styret i
Arendal kommunale pensjonskasse

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Arendal kommunale pensjonskasse, som viser et overskudd på kr 4 464 704. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2011, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling, for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Arendal kommunale pensjonskasse per 31. desember 2011 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

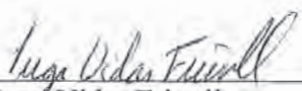
Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Arendal, 26. mars 2012
For Agder-Team Revisjon AS

Inge Vidar Frivoll
Registrert revisor

Aktuarberetning

Til styret i Arendal kommunale pensjonskasse!

Aktuaren skal sørge for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. I henhold til dette har aktuaren vurdert den forsikringstekniske situasjon for pensjonskassen pr. 31.12.2011.

For de forsikringstekniske beregningene er det regnet med diskonteringsrente 3% p.a., og det er ikke gjort eksplisitte forutsetninger om fremtidig regulering av lønn og G.

Forutsetninger om dødelighet og uførhet ble endret ved innføring av nytt beregningsgrunnlag med virkning fra 2009 og det nye grunnlaget anses å være fastsatt med tilfredsstillende sikkerhetsmarginer. Uføregrunnlaget har vist seg å ha store sikkerhetsmarginer i 2011.

I premiereserve (inklusive erstatningsavsetning og eksklusive administrasjonsreserve) og premiefond er det til sammen avsatt 1.462.594 tusen kroner, noe som gir en dekningsgrad i forhold til verdien av de påløpte pensjonsforpliktelser lik 95,2 %. Minstekravet til forsikringsmessig dekning i henhold til opptrappingsplanen er 87,3 % og pensjonskassen har med dette et forsprang på 7,9 % i forhold til opptrappingsplanen. Utover dette er det i forsikringsfondet også avsatt administrasjonsreserve med 34.517 tusen kroner.

Pensjonskassens samlede driftsresultat før avsetninger for 2011 er 9.782 tusen kroner. Driftsresultatet i kollektivporteføljen ("teknisk regnskap") er gjort opp med et overskudd på omkring 9.959 tusen kroner, hvorav 2.071 kroner er tatt fra tilleggsavsetninger som følge av negativt renteresultat, 7.389 tusen kroner er tilført premiefondet og 4.641 tusen kroner er tilført egenkapitalen. Overskuddet fremkommer etter nedskrivning av kursreguleringsfondet med 34.140 tusen kroner. Driftsresultatet i selskapsporteføljen ("ikke-teknisk regnskap") ble negativt og utgjorde -177 tusen kroner. Dette er i sin helhet fratrukket overskudd til egenkapital.

I tillegg har kommunen tilført fast eiendom til en verdi av 79.900 tusen kroner til premiefondet.

Ved premiefastsettelsen for 2012 er det tatt utgangspunkt i en beregnet premiekostnad på 16,8% (14,8%+2%) av pensjonsgrunnlaget. Med vel 125 millioner kroner i eiendomsverdier som nå er overført premiefondet vil den løpende årlige premiebetalingen for 5-års perioden 2011-2015 kunne settes 25 millioner kroner lavere enn det som ellers ville vært nødvendig. For 2012 tilsvarer dette en reduksjon i betalbar premie på inntil 3,3 % av pensjonsgrunnlaget. I tillegg til den forskuddsberegnete premien vil det være behov for en "budsjettmessig beredskap" for reguleringspremie, som med antatt regulering på 4,5% kan anslås å utgjøre nær 8,0 % av pensjonsgrunnlaget. Den faktiske reguleringskostnaden vil være kjent først når lønns- og G-reguleringen er gjennomført og innbetalingsbehovet kan sees i sammenheng med premiefondet pr. 31.12.2011 som utgjør 116.263 tusen kroner og med den overordnede strategien for langsiktig finansiering av pensjonskassens påløpte og fremtidige pensjonsforpliktelser.

Oslo, 28. mars 2012

Pål Lillevold
Aktuar

ARENDAL KOMMUNALE
PENSJONSKASSE

Rådhusgaten 10, Postboks 10, 4801 Arendal

www.akpensjon.no